

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

**Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference**

**«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»**

**Харків
Україна
2019**

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2019

ЗМІСТ

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Євгенія Маслій

ПОНЯТТЯ «ТВОРЧІ УМІННЯ» У НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ
ЛІТЕРАТУРІ 3

Наталія Круглова

ОСОБЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН..... 7

Дар'я Трубнікова

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 13

Пілюгіна С.А.

ВИКОРИСТАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГЕЙМ-
ІНДУСТРІЇ 17

Діана Хантулі

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНИХ ВМІНЬ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК
НАУКОВА ПРОБЛЕМА 25

Аліса Попова

БАГАТОКОМПОНЕНТНІСТЬ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ 31

Дарина Сафронова

ДОСЛІДЖЕННЯ ТИПОЛОГІЇ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТИХ ШПАЛЕР
ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЇХ В ІНТЕР'ЄРІ 37

Наталія Бабій

ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ ОДЯГУ 42

І. Теоретико-методологічні основи виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

УДК 76: 7.012

Аліса Попова

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,
факультет мистецтв,
б.м група*

БАГАТОКОМПОНЕНТНІСТЬ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

Науковий керівник – доцент кафедри дизайну М.Г. Куратова.

Графічний дизайн – багатокomпонентний процес візуального спілкування і вирішення проблем з використанням типографіки, фотографії та ілюстрації

Ключові слова: *графічний дизайн, візуальні комунікації*

Graphic Design - is a multi-component process of the visual communication and problems solving using typography, photography and illustration.

Keywords: *graphic design, visual communication*

Постановка проблеми та її актуальність. Дати обґрунтування причин, які вплинули на подолання відособленості графічного дизайну по відношенню до науки. Виявляються особливості теоретичних досліджень в графічному дизайні, їх зв'язок із загальною теорією дизайну та рішенням прикладних завдань.

Аналіз основних досліджень і публікацій базується на дослідженні дизайну як спеціалізованого виду наукової діяльності. Бізунова О. М. про пошуки концептуальних основ у 60-х роках, Демшина А. Ю. про візуалізацію мистецтва в ситуації глобалізації світу, Мартин Б., Ханінгтон Б. про універсальні методи дизайну, Овчиннікова, Р. Ю. про методологію графічного дизайну та питання теорії та практики, Гадамер Г.Г. про актуальність прекрасного.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності методів природничо-наукового, соціально-гуманітарного та технічного знання в проектуванні ефективних візуальних комунікацій засобами дизайн-графіки.

I. Теоретико-методологічні основи виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

Виклад основного матеріалу. Сучасний графічний дизайн є багатокомпонентним явищем, в якому представлені навчально-освітня діяльність, пов'язана з підготовкою професійних кадрів (освіта), проектування дизайн-об'єктів (практика), а також розвиток наукових основ дизайнерської діяльності (теорія). В рамках даної статті ми будемо розглядати графічний дизайн як спеціалізований вид наукової діяльності. Якщо звернутися до історії становлення графічного дизайну, то протягом тривалого часу спостерігалось взаємне відокремлення художньо-проектної та науково-дослідницької діяльності, що вписувалось в рамки загальної тенденції розвитку духовної культури. Так, в історичному процесі, починаючи з епохи Нового часу, наукове пізнання (не мистецтво) в системі цінностей європейської культури займало центральне місце. Ситуація змінюється в епоху неklasичної і пост неklasичної науки, коли, згідно з Х. Г. Гадамеру, відбувається зближення науки і мистецтва. Із одного боку, з'являється потреба в «человекоразмерном» пізнанні, в створенні «комунікативної спільності», що пов'язано з ціннісно-емоційними сторонами пізнання [2]. У соціокультурному плані актуальність проблеми співвідношення графічного дизайну і науки кінця XX - початку XXI ст. обумовлена тим, що мистецтво і наука стають взаємодоповнюючі принципами в загальній структурі пізнавального процесу. З іншого боку, в професійній та повсякденній діяльності збільшується вплив візуальних образів на свідомість сучасної людини, зростає роль візуальних комунікацій. У цих умовах «художні вміння виявилися затребуваними не тільки в художніх, а й в нехудожніх видах творчості, таких як сфера комунікацій, реклама, дизайн» [3, с. 3]. Іншими словами, залежно від трансформацій соціально-культурного контексту змінювалось співвідношення не тільки між наукою і візуальними мистецтвами, а й долається відокремлення між наукою і графічним дизайном.

Зростаючий інтерес до дослідження наукових основ графічного дизайну виявляється, починаючи з 80-х рр. XX століття. До цього часу позиція по

I. Теоретико-методологічні основи виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

відношенню до графічного дизайну як до технологічного процесу «необтяжених теорією» вичерпала себе.

Дані обставини визначили поява двох напрямків в рамках теоретичних досліджень. Перший напрямок обумовлено потребою в осмисленні природи графічного дизайну, його функцій, напрямків розвитку в зв'язку з досягненнями в області проектування дизайн-об'єктів. Поява перших теоретичних досліджень було орієнтоване на систематизацію конкретних результатів, отриманих в різних областях дизайну. Як зазначає О. М. Бізунова, ще в 60-і рр. XX століття у вітчизняному дизайні, з опорою на західних теоретиків, як Т. Мальдонадо і ін., Були сформовані концептуальні основи теоретичних досліджень в області дизайну [1, с. 13]. Ці дослідження мали на меті розвиток загальної теорії дизайну, її принципів. Проблематика наукових досліджень стосувалася, перш за все, розробки теоретичних основ дизайну, його методології, виявлення історичних, соціальних умов, психологічних факторів дизайн-проекування. Підсумком досліджень, здійснюваних науковим співтовариством лабораторії загальнотеоретичних проблем відділу теорії і методів художнього конструювання ВНДІТЕ (1965-1968 рр.), Стало формування системно-діяльній методології загальної теорії дизайну, виявлення типів і особливостей проектної культури, створення понятійного апарату досліджень.

Важливим аспектом даних досліджень було питання про структуру наукового знання в дизайні і виділення в ньому двох типів теорій: загальної і приватної. Вважаємо, що ця ідея може бути покладена в основу визначення статусу графічного дизайну як наукової теорії. А саме: по відношенню до загальної теорії вона виступає в ролі приватної (спеціальної) теорії. При цьому формально загальна теорія дизайну і теорія дизайн-графіки відмінні один від одного, так як вирішують неоднакові завдання. Але на практиці між ними виявляється глибока взаємозв'язок, так як загальна теорія дизайну виступає «алгоритмом проектної діяльності», а приватна - забезпечує принципи і методику проектування. Тому значення досліджень в галузі загальної теорії

I. Теоретико-методологічні основи виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

дизайну, здійснених науковим співтовариством, що представляють лабораторію ВНДІТЕ в 60-і рр., Не можна переоцінити. Модель загальної теорії дизайну, розроблена науковим співтовариством ВНДІТЕ, виступає в ролі парадигми, яка дозволяє організовувати і проводити дослідження в різних областях дизайну, забезпечуючи прогрес в різноманітних видах дизайн-проектування. За нинішніх обставин, вважаємо, проектна діяльність в області графічного дизайну, може спиратися на цю наукову традицію. У нашому випадку продовження традиції вітчизняних досліджень в галузі загальної теорії дизайну є необхідною умовою розвитку графічного дизайну. Завдяки цій спадкоємності, спираючись на фундаментальні знання, представлені в загальній теорії дизайну, графічний дизайн розвивається як особливий вид проектної діяльності та соціальний проект [5].

Однак прогрес в області графічного дизайну залежить не тільки від фундаментальних ідей, а й від ефективного вирішення практичних завдань. У цьому сенсі, як свідчить історія графічного дизайну, загальні теоретико-методологічні принципи в області проектування знаходять переломлення в графічному дизайні і обумовлюють дослідження такого роду проблем: виявлення особливостей стилю в графічному дизайні з урахуванням особливостей проектної ситуації, розробки методик вирішення проблем прикладного характеру і т. п. Практика графічного дизайну в сучасних соціально-економічних і культурних умовах задіяна на вирішення завдань «з'єднання» ринку і масового споживання. Іншими словами, в сучасному графічному дизайні на перший план виходить комунікативна функція, згідно з якою, акцент в проектуванні візуальних дизайн-об'єктів робиться на надання зрозумілою і корисної інформації з метою формування певної реакції споживачів. Тому проблеми візуалізації, які вирішуються сучасної дизайн-графікою вимагають від дизайнера звернення до досягнень не тільки області дизайну, але і науки на всіх щаблях дизайн-проектування. Перші спроби інтеграції наукового знання, що здійснюються в ХІХ столітті, були не завжди

I. Теоретико-методологічні основи виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

ефективними. Однак в даний час інтеграція є найважливішою особливістю сучасної науки, що забезпечує комплексний характер вирішення багатьох проблем у вивченні світу.

Стосовно до концепцій в області сучасного графічного дизайну, важливо враховувати, що вони формуються також в просторі взаємодії технічного, соціально-гуманітарного та природничо-наукового знання. Як зауважує Б. Мартін, нові стратегії в візуальних комунікаціях можливі на основі застосування наукових методів [4, с. 7]. Виявимо форми інтеграції наукових ідей в дизайн-графіку з урахуванням системної методології:

- запозичення понятійного апарату і символіки інших наук. Так, з технічних і соціально-гуманітарних наук увійшли в теоретичний арсенал графічного дизайну поняття: «інформація», «шум», «надмірність», «комунікація», «повідомлення»;

- побудова структури проектного процесу з використанням ідей класичних теорій передачі інформації, наприклад, І.К. Шеннона і У. Уивера. Вона включає наступні ступені в проектному процесі: комунікатор - повідомлення - канал - одержувач - наслідки;

- використання соціологічних моделей здійснення масових комунікацій. Так, наприклад, здійснюється екстраполяція питань, представлена в моделі вивчення масових комунікацій Г. Лансвелла. Стосовно до графічного дизайну питання екстраполюються в такому вигляді: хто є комунікатором? Яка роль дизайнера в здійсненні комунікаційного проекту? З якою метою здійснюється дизайн-проект? Якими ресурсами володіє графічний дизайнер (професійними, технічними, економічними)? Який вплив на споживачів надають дизайн-продукти? Як забезпечується зворотний зв'язок зі споживачами? Як бачимо, характер питань свідчить про те, що відбувається зміна проблемного поля графічного дизайну;

- використання якісних і кількісних методів природничо-наукових досліджень: спостереження, експеримент, математичного обчислення;

I. Теоретико-методологічні основи виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

- застосування методів соціально-гуманітарних наук (соціології, маркетингу, психології, семіотики, етнографії, філософії, культурологи, візуальних мистецтв та ін.). До них можна віднести: використання інтерв'ю, спостережень, анкетування, фокус-групи, аналіз документів та ін. Зауважимо, що даний різновид методів має універсальне значення для графічного дизайну, тому що дизайн-графіка є частиною соціально-гуманітарної сфери. Тому цим методам належить головна роль в здійсненні ефективних візуальних комунікацій засобами дизайн-графіки.

Висновки: Отже, особливістю графічного дизайну в сучасних умовах є те, що його успішність як виду проектної діяльності, залежить від розширюється використання науки на різних щаблях дизайн-проектування. Проблеми візуалізації, які вирішуються в дизайн-графіку вимагають від дизайн-мислення дотримання методів, прийомів, правил.

Список використаних джерел

1. Бизунова Е. М. Дизайн 60-х: поиски концептуальных основ // Генисаретский О. И., Бизунова Е. М. Теоретические и методологические исследования в дизайне М.: Изд-во Школы Культурной Политики, 2004. 373 с.
2. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://akarelova.narod.ru/gadamer.html>
3. Демшина А. Ю. Визуализация искусства в ситуации глобализации мира: институциональный аспект: Автореф. ... доктора культурологии: 24.00.01. СПб, 2011. 38 с.
4. Мартин Б., Ханингтон Б. Универсальные методы дизайна. 100 эффективных решений для наиболее сложных проблем дизайна. СПб: Питер, 2014. 208 с
5. Овчинникова Р. Ю. От общей теории дизайна – к методологии графического дизайна // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики, 2015. № 1 (51): в 2-х ч. Ч. II. С. 121-125